

ZAKKUM - LAETRİLE TIP ve HUKUK

Av. Arif ÇAVDAR (*)

Tıp biliminin amacı, insan sağlığını korumak, bedensel ve ruhsal sıkıntılarını gidermek, acılarını azaltmak veya dindirmek ve yaşamlarını uzatmaktır.

Doktorlar, Tıp Biliminin amacına hizmet ederken, binlerce yıllık deneyim ve bilgi birikiminden yararlanmak, keyfi yöntemlerden ve Hukuk kurallarına aykırı uygulamalardan kaçınmak zorundadırlar.

Salt iyi etmek amacına yönelik de olsa, doktorların hastalarına, hastanın izni bulunsun veya bulunmasın, çağdaş Tıp Bilimi ve Hukuk düzenine aykırı biçimde el atmaları, kişilerin yaşam haklarına (kişilik haklarına) karşı yapılmış saldırılar biçiminde nitelendirilmektedir. Bu nedenle, büyük acılar içinde kıvranan ve ümitsiz gibi görünen bir hastalığa yakalanmış bir kimsenin ölümüne neden olmak, bazen kasten adam öldürmekle eşdeğer olarak nitelendirilebilir. Hekimin tıp bilimi ve hukuk kurallarına aykırı müdahalesi (el atması) konusunda hastanın izni bulunsa bile, böylesine bir ön izin, Türk Kamu Hukuku ve Türk Borçlar Kanunu 19 ve sonraki maddeleri gereği geçersizdir.

Tıbbi el atmalar (müdahaleler), insanların kişilik haklarının ayrılmaz birer parçası olan maddi ve manevi değerlerinden olan yaşamına ve bedensel bütünlüğüne saygılı olunduğu ölçüde geçerlidir.

Güncel bir konu olan Kanser'in iyileştirilmesinde, çok zehirli olduğu binlerce yıldanberi bilinen zakkum'un kullanılması ve özellikle içeriğinde, vücuttan atılamayan, kalp glikositleri de bulunan zakkum ekstresinin insan vücuduna zerkesilmesi durumunda vü-

(*) Ankara Barosu Avukatlarından.

cutta biriken ve böylece ciddi kalp hastalıklarına sebep olması söz konusu olan bu maddeler yönünden (1), kısa ve uzun vadede, insan sağlığını ciddi olarak etkileyebileceği gözönüne alınırsa, zakkum veya ekstresinin, insana zerki suretiyle, insanı kobay gibi deneme aracı durumuna getiren eylemler, bunu uygulayan Hekim yönünden, hem Cezai ve hem de Hukuki sorumluluk doğurur.

1928 yılında, yürürlüğe giren, 1262 Sayılı Yasanın 5/2 ve 3. bentlerine göre, her türlü ecza, tıbbi maddeler ve ilaçların, fenni şartları haiz, yeterli tesisatı bulunan, bir laboratuvar veya fabrikada imali zorunludur ve bu maddelerin üretildiği laboratuvar ve fabrikalar, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının denetimi altında bulunur. Keza, 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Yasası madde 3/1 hükmü, her türlü ilaçlar, bileşikler, maddeler, malzeme ve farmakope ürünler ve kozmetikler ile bunların üretiminde kullanılan ham ve yardımcı maddelerin yurda getirilmesi, götürülmesi, üretimi, dağıtımı ve tüketimi,....., kontrolü, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının denetimi altındadır. Üretim için Bakanlıktan izin alınmış olsa dahi, ilaç ve terkiplerin bilimsel araştırma için kullanılabilmesi, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının ve hastanın birlikte izin vermesine bağlıdır. Bütün bunlara ek olarak, 19.2.1960 tarihinde yürürlüğe giren, 4-12578 sayılı Tıbbi Deontoloji Nizamnamesinin 11. maddesi, deney amacıyla insanlar üzerinde kimyasal, fiziksel ve biyolojik bir tedavi uygulanamayacağını emretmektedir. Bu yasaklamalara uyulmaması durumunda, yukarıda belirtilen yasa hükümlerinde yer alan yaptırımlar yanında, bu yasaların ilgili hükümleri aracılığı ile, Türk Ceza Kanununun 526, 311, 395, 455, 456, 448 vs. ilgili maddeleri hükümleri (suçun ve fiilin içerdiği öğelere göre) derece derece uygulanabilir.

Bir sanığın, belli bir suçtan dolayı, bir mahkemede beraat etmiş olması, o fiilin suç olmaktan çıkarılması veya tekrar işlendiği taktirde yargılanamayacağı anlamını taşımaz. Beraat ettiği mahkemede bilirkişi incelemesine sunulan maddelerinin farklı veya değiştirilmiş olması veya bir tıbbi veya hukuki yanılığa düşülmüş olması ihtimali gözönüne alınarak, bu kararlar, benzeri fiillerin tekrar işlenmesi durumunda, bu kişilerin tekrar yargılanabilmesi yönünden, başka mahkemeleri bağlayıcı, nitelikte (kesin hüküm niteliğinde) kabul edilemez.

(1) 2 Ocak 1989 günü, Ankara Tabip Odası'nın düzenlediği «Ülkemizde Tıbbi ve Etik Sorunlar ve bir Örnek: Zakkum Olayı» konulu toplantı sırasında Prof. Dr. Mekin Tanker'in bildirisini.

Benzeri biçimde Tıp ve Hukuk kurallarına aykırı böylesine eylemler, en ileri ülkelerde dahi görülebilmekte ve oralarda da, kanser tanısı konulmuş hastaların veya hasta yakınlarının ümitlerinin sömürülmesi söz konusu olabilmektedir. Nitekim, Amerika Birleşik devletlerinde, hiç bir bilimsel geçerliliği bulunmamasına rağmen, 20 yılı aşkın bir süre, kamu oyuna, kanser'i iyileştirici diye sunulan ve bir ara B-17 vitamini diye patenti bile alınan ve zerdali çekirdeğinden püskürtme yöntemi ile elde edilen bir madde olan ve Amygdalin içeren bir bileşiğin, kanser hastalığını iyileştirdiği reklam edilmiş ve A.B.D. Besin ve İlaç Yönetim ve Denetleme Makamı (FDA - Food and Drug Administration), söz konusu maddenin Kanser'den korunma veya iyileştirme yönünden, hiçbir değer taşımadığını ve üstelik de, çok zehirli bir madde olan Siyanür'ü de içermesi yönünden, zehirlenmelere neden olması yanında, klasik tedaviye başlayan hastaların, bilimsel ve tıbbi tedavilerini ihmal etmeleri ve boş yere, kanser tedavisi yönünden çok değerli telakki edilen bir zamanı yitirmeleri sonucunu da doğurduğundan, her yönü ile, kanser tedavisi ve hasta sağlığına olumsuz etkileri göz önünde bulundurularak, 20 yılı aşkın bir savaşımdan sonra, ancak, 1982 yılında, mahkeme kararı ile yasaklanabilmiştir. Bu süre içinde, Amerika Birleşik Devletlerindeki bazı doktorlar, kanseri tedavi ediyorum diye, Laetrile maddesini kullandıklarından ve hastalarının bilimsel tedavilerinin aksamasına ve erken ölmelerine neden olduklarından mahkum olmuşlar ve ruhsatlarını yitirmişlerdir (2). Ne var ki, A.B.D.'deki ümit tacirleri, bu kere, kanser sömürüsü çalışmalarını Meksika'ya kaydırmışlar ve her türlü yasadışı faaliyetlerde olduğu gibi, bu yöndeki çalışmalarını, A.B.D. dışındaki diğer Amerika Kıt'ası Devletlerinde sürdürmüşler ve uçaklar dolusu ümitsiz kişilerin, akın akın Meksika'ya gitmelerini sağlayabilmişlerdir. Aynı, Türkiye'de de, zakkumla kanseri tedavi ettiğini iddia edenlerin Türkiye'deki ortamı uygun bulmayınca, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde çalışma girişiminde bulunmaları, burada el attıkları hastanın hemen ölümü ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sağlık Bakanı'nın da uyanık davranması sonucu, söz konusu zakkumcu doktorun alelacele oradan ayrılması ve şimdi de

-
- (2) 194 N.S. Superior Court Appellate Division (476 Atlantic Reporter, 2nd Series, 1.836)
- U.S. et al Petitioners V. Glen L. Rutherford et al. No: 78-605 99 Supreme Court Reporter PP. 2470 et al.
 - The People, Plaintiff and Respondent V. James Robert Privitera Jr. et. al., Defendants and Appellants, 153 California Reporter PP. 431 et al.

Marmaris'te veya Kanser Uzmanlarının bulunmadığı başka bir yerde, kaçak uygulamalarını sürdürme girişiminde bulunması gibi, benzeri uygulamaların, Dünya'nın her yerinde hemen hemen aynı olduğunu göstermektedir.

Son zamanlarda ülkemizde kanserin iyileştirilmesi için ümit ve beklenti içinde bulunan çaresiz insanları sömüren ümit tacirleriyle, değişik tarikatlara mensup inanç tacirlerini el ele ve adeta ortak bir çaba içinde bulduklarını görmekteyiz. Tanrı zakkumu yarattığına göre bunun bir hikmeti olsa gerektir diyebilen ve şeyhine yaranmak için yanağına şiş sokan tarikat mensubu bir tıp profesörü, şimdi de, Tanrı ı kansere çare bulsun diye yarattı derse şaşmamak gerekir.

Kendisini savunanlar tarafından «insanlığa adanmış olduğu için, Nobel ödülüne bile layıktır» biçiminde takdim edilen bir doktor, «kanseri iyileştirmek için kullanacağı zakkumu «BEN» toplarım, topladığım zakkumları kaynatarak veya başka bir yolla «BEN» işleme tabi tutarım, elde ettiğim usare veya ekstreyi «BEN» steril ederim, bu ekstreyi sadece «BEN» şişeleyleyebilirim ve bu ekstreyi «BEN» kullandığım takdirde hastaları iyi edebilirim» biçiminde her şeyi kendi tekeline alırsa ve Dünya'da her yıl T.C. bütçesinin def'alarca fazlasını kanser araştırmalarına harcayan ülkelerdeki araştırmacıların bu «olağanüstü! buluş»tan neden yararlanamadığı da kolayca anlaşılabilir. Bu konuda psikiatri bilim dalının uğraşı alanına giren Paranoya türlerinden keşif ve büyüklük paranoyası olasılıklarını da gözönünde bulundurmamak suretiyle, konuyu ve bu «kâşif»i önce bir psikiatrik incelemeyi geçirmek ve ondan sonradır ki, adalete havale etmek uygun olacaktır.

Kendisinden başka bilim adamlarının, (kıskançlık nedeniyle), kanserin çaresini bulmuş olmasını bir türlü içlerine sindiremediklerini söylemesi dahi bu ilgilinin ruh yapısını ve mantık düzenini yansıtmaya yönünden çok dikkat çekicidir.

Bu gibi olaylarda Hukukcular, Hâkim, Savcı ve Avukat olarak, önlerine gelen olguları, salt bilim ve Hukuk kuralları açısından derinlemesine incelemek, değerlendirmek ve adaletin ve insanlığın yüce ilkeleri doğrultusunda uygulama yapma durumundadırlar. Avukat, kendi moral ve mesleki değerlerine uygun gördüğü her türlü davayı izleyebilir. Keza savunduğu şey suç olmayıp, sosyolojik, ekonomik ve psikolojik v.s. etkenler altında suç işleyen kişilerin savunulmasıdır. Ancak, avukat savunduğu sanıklarla basın toplantıları düzenler ve televizyon gösterilerine katılırsa, bu taktirde,

suçunun değil de suçun meşruluğu yönünde çaba harcadığı yolunda bir izlenim verebilir ki böylesine davranışlar, hiçbir Hukukçuya yakışmaz ve yakıştırılmaz. Eğer bunlar, reklam amacıyla yapılıyorsa, böylesine davranışlar, hekim yönünden de, avukat yönünden de, meslek yasa ve tüzük kurallarının ağır biçimde ihlali olarak nitelendirilir.